BESPREKING: NEO-MARXISME

Ds. C. Hattingh het tot inleiding van die bespreking gesê:

In sy boek: „Zonder geloof vaart niemand wel”, sê prof. Kuitert: „nie elke bewering waarop 'n mens jou op die Bybel beroep, kan as Christelike waarheid gesien word nie. 'n Waarheid is 'n Christelike waarheid as dit vir die mens en die wêreld die toekoms open en vryheid skenk. Hier het ons te doen met die verifikasie skema van die nuwe teologie. As inleiding op die toespraak van prof. L. Floor wil ek hieroor 'n paar opmerkinge maak veral aan die hand van 'n artikel van prof. W. H. Velema in „Koers” 1974: „De daad als toetsteen van het geloof”.

Die woord verifikasie beteken — waarmaak. Die bedoeling is dat die geloof waar gemaak moet word. Ons moet in die praktyk laat sien dat die geloof waar is. Hierdie geroep om verifikasie klink oral op...

Aan die een kant is dit vanselfsprekend dat die geroep om verifikasie gehoor word. Want wat doen jy met 'n geloof wat sonder uitwerking in die praktyk is. Wat kan 'n mens verwag van 'n geloof wat niks doen nie, wat geen effek het nie. Die geloof moet tog iets verander in die samelewing en in die persoonlike lewe. Baie mense vra: as die geloof werklik iets beteken waarom sien jy so min daarvan? As die koninkryk van God 'n werklikheid is waarom toon Christus nie meer sy heerskappy nie? As die Bybelse boodskap alles van die mens vra, waarom is Christene dan nie anders nie? Waarom lê ons ons so maklik neer by bestaande toestande? Die roep om verifikasie raak ons tot in die kern van ons Christenwees. Daar sit in die geloof inderdaad iets vanselfsprekends. Op die vraag: Maar maak hierdie leer nie sorgelose en goddelose mense nie...?, antwoord die Kategismus: Nee, want dit is onmoontlik dat iemand wat in Christus deur 'n waaragtige geloof ingeplant is, geen vrugte van dankbaarheid sou voortbring nie. Goeie werke is inderdaad bewysstukke dat die persoonlike geloof wel eg is.

Dit is die een kant. Hiermee stem ons saam.

Maar daar sit ook nog 'n ander kant aan die vraagstuk van die verifikasie. Dit sien ons as ons die vraag stel: Kan ons die geloof ooit bewys? Is dit ooit moontlik dat ons met ons dade die waarheid van geloof aan die lig kan bring? Het die waarheid bewyse nodig? Hierop moet ons antwoord. In die lig van die oormag van die waarheid is so 'n poging tot mislukking gedoem.

Maar waarop dit wel nodig is om te wys is dat die roep om verifikasie dikwels 'n politieke karakter dra. Waarin sal dit blyk, dat die geloof waar is? In die maatskappy-veranderende krag van die Evangelie! In die vrymaking van onderdrukte en in die opstelling van diskriminasie en in die verandering van strukture...

Dit is veral E. H. Schillebeeckx wat hierdie politieke „Evangelie verbind het met die werk van Christus”. Hy redeneer soos volg: Christus het alles volbring as ons belofte en as ons toekoms; Christus

is ons belofte... Dit beteken: In Hom het ons die belofte dat dit ons ook sal geluk. Dit is met Christus se werk nie afgeloop nie. Daar is vir ons ook nog baie te doen. By die werk van Christus word nog iets toegevoeg. Dit is die deel wat ons moet doen. Hier word — tipies Rooms — 'n werkverdeling gemaak. Die waarheid bestaan uit wat Christus gedoen het en uit wat ons moet doen. Dit is opmerklik hoe dat die ou sinergistiese denke weer hier 'n rol speel. Die goeie werke word uitgebrei tot die politieke terrein. Die waarheid van die geloof moet ook tot uiting kom in maatskaplike veranderende dae. Prof. W. H. Velema praat in die verband van die komplementariteits-model (Septuagesimo Anno — bl. 270) — Geloof en Handelen. Die werk van Christus en ons dae is komplementêr. Dit vul mekaar aan. Die een is nie volledig sonder die ander nie.

Waarom word die aksent so op die praktyk gelê? Wie sit agter die geroep om verifikasie waarby die waarheid van die geloof afhang van wat in die samelewing tot stand gebring word? Niemand anders as die figuur van Karl Marx nie. Hy is die een wat gesê het: filosofe het hulle nou lank genoeg daarmee besig gehou om die werklikheid te interpreteer. Dit kom nou daarop aan om dit te verander. Alleen in geloof wat kan sien dat die wêreld moet verander, is volgens marxistiese maatstawwe, ware geloof. Ons moet daarop let dat hierdie geloof nie net bestaan uit wat ons aangaande Christus en sy werk aanvaar nie, maar ook wat ons self met die waarheid doen. Ons daad is deel van die waarheid van die Christelike geloof. Dit wil voorkom asof Marx via die geroep om verifikasie sy triomfe vier binne die kerk en die teologie van ons tyd.

Daar is mense wat hulle deur die vanselfsprekende van die geroep om verifikasie laat vang. Want ons moet tog toegee dat daar baie moet verander. Ons kom nie daarvan los dat die geloof 'n wêreldveranderende praktyk moet insluit nie. Dat hierdie praktyk veral politiek en sosiaal gevul moet wees, lê in ons tyd voor die hand. Dit is dwaas om te dink dat die praktyk van die geloof beperk kan word tot die individuele lewe van die gelowiges. Dit moet uitgebrei word tot verandering van die maatskappy en die strukture. Dit is te begrype hoe die marxisme hierby baat gevind het. Dit het kans gesien om sy grondstelling deur ons handelinge in te bou in wat, volgens Christelike geloof; waarheid genoem word. Die waarheid bestaan by die grasia van 'n duidelike aanwysbare verandering van die samelewing. Die marxisme het bowendien vir hulle die reg opgeëis om die model van die verandering te ontwerp. En so lank 'n verandering soos die marxiste dit verstaan, nie tot stand gebring is nie, kan ons hoogstens van 'n komende waarheid praat. Ons mag dan die term „on-affe waarheid” gebruik. Meer is daar nie te sê nie.

Die waarheid van ons geloof is dan nog 'n saak van die toekoms. Ons mag op grond van die belofte wat Christus vir ons gee, hoop dat ons die waarheid sal vind. Ons mag vertrou dat ons daarin sal slaag om die waarheid te realiseer. Ons moet al ons krag in sit om die waarheid tasbaar te realiseer binne veranderde strukture.

Velema sê dat hy hierdie versoeking van die Marxisme in ons eeu net so groot ag as die versoeking van die gnosis in die eerste

eeu van die kerkgeskiedenis. In die gnosis het dit daarom gegaan dat die mens homself verlos. Daardie insig het hy ten diepste in homself en daarom ook uit homself. Jesus is niks meer as die Leraar, die Verligter. In die marxisties-getinte teologie gaan dit daarom dat die waarheid van die Christelike geloof deur ons handelinge bewys en bewaarheid word. Die mens verlos homself en ander deur sy daade. Jesus is niks meer as voorbeeld en vir sommige ook nog 'n belofte en waarborg dat die mens sal slaag. Maar die mens moet dit self doen in aansluiting by wat Jesus gedoen het en ook as vervolg op wat Jesus tot stand gebring het. Toe — selfverlossing deur insig — vandag — selfverlossing deur politieke engagement: Jesus is die voorloper in kennis en handelinge.

Wat ontbreek in hierdie voorstelling?

Die belydenis dat die verlossing tot stand gebring is op Golgota en op Paasmôre aan die lig gebring is.

Dat die peil daar is — volkome en onafhanklik van wat ons daarvan maak. Ons kan daaraan niks toedoen of afdoen nie...

Die heil van Christus bestaan ook daarin dat sy werk aan ons deur die Heilige Gees toegepas word.

Die Heilige Gees gee ons deel aan Christus. Die deelhê is nie 'n voortsetting van wat Christus begin het nie. Nie 'n kwessie van ons bydrae nadat Christus sy bydrae gelewer het nie. Dit is 'n kwessie van toepassing en nie aanvulling nie. En in die toepassing bly ons geheel-en-al afhanklik van Christus. Die Heilige Gees hou ons van Christus afhanklik. In die Bybel vind ons nooit die gedagte dat wie mondig word 'n sekere selfstandigheid ten opsigte van Christus verkry. Die mondigheid van die gelowige beteken juis volle oorgawe aan hom. Ons bely in Sondag 32 dat Christus, nadat Hy ons met sy bloed gekoop en vrygemaak het, ons ook deur sy Heilige Gees vernuut... en van hieruit kan ons praat van verandering en vernuwing van die samelewing...

Het ons daade bewyskrag? Ja dit het. Ons mag nie sê dat ons goeie werke hulle seggingskrag verloor omdat die politieke teologie daarvan misbruik maak nie. Maar ons moet goed onderskei. Die goeie werke laat ons sien dat Christus krag het in die lewe van die gelowiges.

Die geloof is nie leeg nie, nie vrugteloos nie. Want Christus is kragtig deur sy Gees. Vgl. D.L. 1, 12, wat sê dat die gelowiges die onfeilbare vrugte van die verkiesing en hulleself met 'n geestelike blydskap en genieting waarneem. Maar dit is heeltemal iets anders as om daarmee voor gesekulariseerde ore en oë die waarheid van die Christelike geloof te wil bewys. Die waarheid hoef nie bewys te word nie. Die Christelike lewe en goeie werke is tekens daarvan dat Christus kragdadig met sy Gees in *die harte van die gelowiges werk*... Die geloof werk deur die liefde (Gal. 5 : 6).